

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2001-2002

22 mei 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ECONOMIE, LANDBOUW, WERKGELEGENHEID EN TOERISME

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, en tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de winkelleegstand in stads- en gemeentekernen in Vlaanderen

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, over de toepassing van de economische expansiewetgeving

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, over de economische expansiesteun, zoals deze door de Vlaamse regering wordt gehanteerd

Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme

Woensdag 22 mei 2002

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Roland Van Goethem

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.10 uur.*

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, en tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de winkelleegstand in stads- en gemeentekernen in Vlaanderen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Bogaert tot de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, en tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de winkelleegstand in stads- en gemeentekernen in Vlaanderen.

Minister Gabriels zal tevens in naam van zijn collega's antwoorden.

De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de recente wijziging van de federale wet op de grote handelsvestigingen was voor verenigingen zoals de BBL en de Unizo de kapstok om de schrijnende problematiek van de commerciële verschraling van de stads-kernen aan te klagen. Het betreft hier nochtans een oud zeer, waaromtrent in het verleden reeds verschillende parlementaire en buitenparlementaire initiatieven werden genomen. De cijfers spreken

boekdelen : Vlaanderen kent een geregistreerde winkelleegstand van gemiddeld 10 tot 12 percent, hetzij dubbel zoveel als de normaal aanvaarde winkelleegstand. In sommige steden loopt dit zelfs op tot 18 tot 20 percent en in sommige specifieke probleemstraten in bepaalde centra noteert men zelfs een leegstand tot 40 percent. Ook in mijn eigen stad Aalst kan ik in de winkelstraten een hoge leegstands- en faillissementsgraad vaststellen.

Het probleem blijft grotendeels onopgelost omdat het steeds maar door de verschillende bestuursniveaus – gewest, provincie en gemeente – naar elkaar wordt doorgeschoven, om dan nog te zwijgen van het federale niveau waarbij ik in het bijzonder verwijs naar de wet op de grote handelsvestigingen. Het is dan ook de hoogste tijd dat terzake in Vlaanderen het reeds lang aangekondigde kerntakendebat ernstig zou worden gevoerd en nog deze legislatuur wordt afgerond. De leegstand in het algemeen en de winkelleegstand in het bijzonder zijn in de stads- en gemeentekernen immers mede oorzaak van vergrijzing, verarming, ontvolking, onveiligheid en criminaliteit, kortom, van onleefbaarheid.

Sommige spelers op het middenveld willen daarom een sterke koppeling tussen een doeltreffende toepassing van de wet op de grote handelsvestigingen en een meer nadrukkelijke afstemming op het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen om op die manier een kernversterkend beleid uit te bouwen. Zoals zo dikwijls het geval is, botsen deze voorstellen met de politieke realiteit, waarbij de respectieve bevoegdheden beleidsmatig strikt worden gescheiden. Dit is trouwens het antwoord dat de betrokken ministers van het federale en het gewestelijke niveau steeds geven. Deze problematiek is dan ook een uitgelezen dossier voor bespreking in een interministeriële conferentie.

Vlaanderen beschikt nochtans nu reeds over een aantal beleidsinstrumenten om de teloorgang van

Bogaert

de stads- en gemeentekernen tegen te gaan. Ik denk daarbij aan bepaalde fondsen waarop in het verleden echter heel wat kritiek werd geuit, net zoals er een terechte kritiek was op de SIF-middelen die niet naar de vierde, maar naar de eerste wereld gingen.

De verantwoordelijke overheden maken onvoldoende gebruik van de beleidsmiddelen. Het komt er dan ook op aan de beleidsinspanningen inzake tegengaan van winkelleegstand te bundelen en transparant te maken. Verder moet de kloof tussen de verschillende bestuurlijke niveaus binnen het Vlaams gewest zo vlug mogelijk worden gedicht om de respectieve inspanningen te kanaliseren en de beperkte financiële middelen optimaal en doelgericht te besteden.

Ik heb drie jaar geleden het geluk gehad Bremen te mogen bezoeken. Die stad had te kampen met een enorme leegstand. De deelstaat heeft toen alle verdiepingen boven de winkelpanden opgekocht en volledig gerenoveerd om er aantrekkelijke appartementen in onder te brengen. Welnu, door die ingreep is de stadskern van Bremen florisanter dan ooit.

Mijnheer de minister, beschikt de Vlaamse regering over voldoende elementen om het vanuit het middenveld aangereikte cijfermateriaal te bevestigen, dan wel te nuanceren? Welk aantoonbaar beleid heeft de Vlaamse regering in de huidige legislatuur gevoerd om de winkelleegstand in stads- en gemeentekernen tegen te gaan? Welk beleid wil de Vlaamse regering nog voeren om het tij ten goede te keren en de winkelleegstand drastisch terug te dringen?

Werd deze problematiek reeds besproken in het kerntakendebat? Vindt de Vlaamse regering het ook aangewezen het probleem te bespreken op een interministeriële conferentie in het kader van de toepassing van de wet op de grote handelsvestigingen?

De voorzitter : De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik denk dat de door de heer Bogaert geformuleerde bezorgdheid niet nieuw is. Ik herinner me nog levendig de debatten die we daaromtrent met de vorige minister van Economie gevoerd hebben en verwijs daarbij bijvoorbeeld naar het Mercuriusfonds en andere initiatieven om de leefbaarheid van de stads- en win-

kelcentra te verbeteren. Daar zijn veel middelen naartoe gevloeid, en we kunnen ons dan nu ook de vraag stellen of deze middelen en de vele goede bedoelingen het probleem wel opgelost hebben.

In feite moeten we ons eerst en vooral afvragen wat de functie is van de stadskern en hoe deze functie in de tijd is geëvolueerd. Moet een stadskern nog wel een winkelcentrum zijn? We stellen immers vast dat heel wat winkels – vooral grote winkelketens – zich de voorbije jaren buiten de stadscentra hebben gevestigd, en dat de winkelcentra zich in de stadsrand hebben gevestigd, om in te spelen op een duidelijke behoefte van de clientèle.

Ik zou de vraag dus ruimer willen formuleren. Moeten we niet eens dringend nadenken over de functie en de finaliteit van het stadscentrum? De massale inplanting van winkels in de centra heeft geleid tot de ontvolking van de centrumsteden. De bevolking werd weggedrukt. Dit fenomeen heeft zich voorgedaan in de jaren '60. Nu wordt de toestand gecorrigeerd. Veel winkelpanden staan leeg. Ik heb altijd gehoopt dat die panden zouden worden bewoond. Hoewel heel wat steden en gemeenten inspanningen doen, lukt dit blijkbaar niet. Het gaat om een vrij complex probleem dat in een veel ruimere context moet worden geplaatst. We moeten het heroriëntatiebeleid voor het centrum van gemeenten en steden herbepalen.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de heer Bogaert heeft bij het begin van zijn uiteenzetting gezegd dat het beleid zich niet rechtstreeks kan bemoeien met de zaak. Hij had het over de verkrotting, de nadelige gevolgen voor de veiligheid, enzovoort. Daar zijn we het natuurlijk allemaal over eens. Daarna vervolgde hij met de vraag of er toch niets kon worden gedaan via het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. Minister Gabriels zal daar natuurlijk op antwoorden. De heer Bogaert stelt dus dat de overheid toch moet ingrijpen. Hij haalt de SIF-gelden aan. Er zijn steden en gemeenten die hebben getracht een handelsimpuls te geven en daar al dan niet in zijn geslaagd. Voor zover ik weet, werd er hier en daar – weliswaar onvoldoende – resultaat bereikt. De overheid houdt zich dus wel met de zaak bezig.

Hij haalt ten slotte het voorbeeld van Bremen aan. Zo zouden meerdere openbare besturen moeten optreden. Ik ben van mening dat daar waar de privé-sector faalt, de overheid moet ingrijpen. Dat geldt ook in dit geval.

Moreau

Ik ken steden waarin hele wijken zijn verwaarloosd. Straten waar vroeger handelspanden waren gevestigd, liggen er nu verkommerd bij. De overheid moet hier een rol spelen. Als er leegstaande panden zijn en de eigenaar ervan het gebouw al verscheidene jaren te koop stelt, dan moet de overheid optreden. Ik stuur aan niemand een verwijt, ook niet aan de vroegere beleidsverantwoordelijken. We moeten als politici allemaal een mea culpa slaan.

De eigenaar van het pand die zijn goed niet verkocht krijgt, moet wel jarenlang een onredelijk hoge leegstandheffing betalen. Mijnheer de minister, ik ben benieuwd naar uw antwoord. Ik leg er nogmaals de nadruk op dat ik niemand iets verwijt. Wel moeten we nu de zaak aanpakken.

De voorzitter : Minister Gabriels heeft het woord.

Minister Jaak Gabriels : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, ik zal trachten een antwoord te geven op alle gestelde vragen. De cijfers over en de structuur van de handel in de steden en gemeenten in Vlaanderen zijn te fragmentarisch en te veel verspreid over verschillende spelers om een algemene conclusie te kunnen trekken. Immobiliënkantoren, vastgoedfirma's en studiebureaus beschikken over gedeeltelijke cijfers. Elk van hen heeft zijn eigen manier van werken. De gegevens zijn dan ook vaak niet te vergelijken. Bovendien hanteert ieder van hen zijn eigen normen. Er is geen consensus over de hoogte van de normaal aanvaarde leegstand. Dit maakt het bijzonder moeilijk om een totaal beeld te krijgen over de handel in onze steden en gemeenten.

De decretaal ingestelde inventaris voor de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten is niet gericht op het vaststellen van leegstand van winkelpanden in stads- en gemeentekernen en houdt geen relevant statistisch materiaal in met betrekking tot deze problematiek. De inventaris vertrekt immers van een ondergrens van 500 vierkante meter kadastrale oppervlakte en zal derhalve het grootste deel winkelleegstand niet detecteren. We beschikken dus op dit moment niet over geschikt cijfermateriaal om de stelling te weerleggen of te nuanceren. Ik wens dan ook een winkelinventarisatie te laten opmaken in de kernen van 64 steden en gemeenten. Deze inventarisatie zal eenduidig cijfermateriaal opleveren en het mogelijk maken om de steden en gemeenten met elkaar te vergelijken.

Vanuit het Vlaamse woonbeleid wordt het reguliere instrumentarium met betrekking tot de leegstand en verwaarlozing ingezet, maar er is geen specifiek instrumentarium ontwikkeld dat gericht is op de winkelleegstand. Het is overigens de vraag of het opportuun kan zijn hier een apart gericht beleid te voeren, dan wel of niet veeleer een algemene aanpak is aangewezen die rekening houdt met de diversiteit en de complexiteit van deze aangelegenheid.

In het kader van het Sociaal Impulsfonds komt het bepalen van economische prioriteiten en bijgevolg ook het voorstellen van projecten nauwelijks aan bod. De steden en gemeenten nemen het SIF zelden te baat om economische prioriteiten te stellen en bijgevolg om projecten in te dienen. Enkel Gent en Antwerpen hebben een werking inzake de leegstand van handelspanden en de revitalisering van de winkelstraten. Hun voornaamste instrument is het grond- en pandenbeleid, locatiebeleid, winkelstraatmanagement, investeren in handelszones, het geven van vorming aan etnische minderheden, handelspandenfondsen, de herbestemmingen van leegstaande bedrijfspanden, enzovoort.

Kortrijk en Lokeren hebben occasioneel leegstaande bedrijfspanden omgebouwd tot een bedrijvencentrum en een jeugdhuis. In enkele andere centrumsteden, zoals bijvoorbeeld Aalst, worden wijkontwikkelingsplannen opgesteld. In de meeste is er aandacht voor buurteconomie en het verfraaien van openbare ruimtes. In Genk en Oostende wordt specifiek aandacht geschonken aan de revitalisering van de handelsomgevingen.

Het project Centrummanagement is bij uitstek een instrument om op lokaal vlak acties en investeringen op elkaar af te stemmen. Door het overleg tussen het lokaal bestuur en de handelaars en andere belanghebbenden wordt een draagvlak gecreëerd. Bovendien kan het beslissingsproces worden versneld. Eén van de taken van het Centrummanagement is het verminderen van de leegstand.

De Vlaamse regering ondersteunt op dit ogenblik 22 centrummanagementorganisaties. Bovendien werden in het kader van het Mercuriusproject nog eens 4 van die organisaties opgericht. Via het Mercuriusproject worden 32 projecten ondersteund die een duidelijke versterking van de binnenstedelijke commerciële centra zullen betekenen. 9 projecten zijn reeds volledig gerealiseerd. Dit jaar zullen nog eens 12 projecten volledig zijn afgewerkt. Maar nog belangrijker is dat door dit project nog eens 126 projecten zijn of zullen worden gerealiseerd zonder steun. Het is duidelijk dat het Mercurius-

Gabriels

project een effectief initiatief is gebleken om de winkelcentra in de kernen aantrekkelijk te maken om erin te verblijven en te investeren.

Tot slot is er mijn initiatief van de bedrijfsvriendelijke gemeente. Via een uitgebreide bevraging bij de Vlaamse gemeenten en de ondernemingen zal het ondernemingsklimaat in kaart worden gebracht. Ook dit initiatief zal de steden en gemeenten ertoe aanzetten om nog meer aandacht te besteden aan hun economische functie.

Het regeerakkoord voorziet in de versnelde uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Belangrijke opties ervan hebben betrekking op het voeren van een stedelijk gebiedsbeleid in verschillende geselecteerde stedelijke gebieden in Vlaanderen. Dit houdt het stimuleren en concentreren in van activiteiten in de stedelijke gebieden via een aanbodbeleid op het vlak van bijkomende woningen en economische functies. Zoals de heer Laverge heeft gezegd, moeten die zaken met elkaar worden gecombineerd. Ook met betrekking tot de kleinhandel wordt een bundeling vooropgesteld.

Binnen ieder stedelijk gebied en kern van het buitengebied worden op het niveau van de betrokken kern interessante locatievoorwaarden gecreëerd voor de inplanting van de kleinhandel. In principe wordt kleinhandel verweven binnen de multifunctionaliteit van het stedelijk gebied. Uitzonderlijk grote handelszaken die complementair zijn aan de voorzieningen in de kernen, kunnen worden geconcentreerd op specifieke terreinen, met name de kleinhandelszones, gesitueerd binnen het stedelijk gebied op goed ontsloten plaatsen, ook voor het openbaar vervoer.

Op bedrijventerreinen die niet als kleinhandelszone zijn aangeduid, is geen kleinhandel toegestaan. Langsheen verbindingswegen en op knooppunten van verbindingswegen buiten de kernen van het buitengebied en buiten stedelijke gebieden worden geen nieuwe, geïsoleerde kleinhandelsbedrijven ingeplant. Voor structuurloos gegroeide kleinhandelslinten is een herstructurering van essentieel belang.

In de beleidsopties van het RSV wordt een evenwicht nagestreefd: het winkelapparaat in de kernen en stedelijke centra moet leefbaar blijven en aan de complementaire behoefte aan een verantwoorde locatie van grootschalige kleinhandelscomplexen moet worden voldaan. Deze evenwichtsoe-

fening wordt verricht in het kader van de afbakening van de stedelijke gebieden waar momenteel aan wordt gewerkt.

De bevoegdheid van Vlaanderen ligt bij het afbakenen van de groot- en regionaalstedelijke gebieden. De provincies voeren het beleid uit ten aanzien van de kleinstedelijke gebieden en de bestaande kleinhandelsconcentraties in het buitengebied.

In de opgestarte studie 'Onderzoek naar het ruimtelijke-economische functioneren van de grootschalige kleinhandel in Vlaanderen als onderbouwing voor een locatiebeleid in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen' probeert men dit beoogde evenwicht in kaart te brengen. In mijn antwoord op de vraag om uitleg van 6 maart 2002 van Vlaams volksvertegenwoordiger Vertriest heb ik de doelstellingen van deze studie reeds vermeld. De studie kan de complementariteit van de ontwikkelingen in de stads- en dorpskernen en de selectieve mogelijkheden van specifieke kleinhandelszones blootleggen.

De huidige leegstand is een duidelijk signaal dat dit evenwicht vandaag niet is bereikt. Vooral geïsoleerde ontwikkelingen in het buitengebied hebben in het verleden het stedelijk draagvlak ondergraven. Wellicht kan vooruitlopend op de studie al worden gesteld dat selectiviteit aangewezen is bij beslissingen over toekomstige projecten buiten de stads- en dorpskernen, bijvoorbeeld in functie van grote kleinhandelsactiviteiten die onmogelijk kunnen worden verweven in de kernen.

Het regeerakkoord voorziet bovendien in de heroriëntering van het Mercuriusproject. Het doel van dit project is via een oproep tot projectvoorstellen en een wedstrijdformule de beste projecten te steunen. De impulsen die van het initiatief uitgaan, zouden, zoals dat ook met zijn voorganger het geval was, moeten helpen om in de steden en gemeenten het tij te keren. Hoewel ik de krachtlijnen al heb vastgelegd, moet het initiatief nog worden goedgekeurd door de Vlaamse regering en samen met de Europese Commissie worden gestroomlijnd. Ik zal dat initiatief nog dit jaar lanceren en uiteraard in deze commissie ter bespreking voorleggen.

Tijdens het kerntakendebat is geen specifieke aandacht uitgegaan naar winkelleegstand op zich. In Vlaanderen wordt de ruimtelijke ontwikkeling van het kleinhandelsapparaat geregeld door gemeenten, provincies en gewest volgens het subsidiariteitsbeginsel in de respectieve ruimtelijke structuurplannen. De omvangrijke ontwikkelingen in de

Gabriels

groot- en regionaalstedelijke gebieden worden door Vlaanderen aangepakt in de stedelijke afbakingsprocessen. Provincies doen hetzelfde voor de kleinstedelijke gebieden en de herstructurering van de grote kleinhandelsconcentraties in het buitengebied.

Dit gebeurt steeds in overleg tussen de drie bestuursniveaus. De steden en gemeenten hebben een belangrijke verantwoordelijkheid voor de multifunctionele ontwikkeling van de stedelijke centra en de dorpskernen.

In antwoord op de vraag om uitleg van 6 maart 2002 van Vlaams volksvertegenwoordiger Vertriest heeft minister Van Mechelen de context van de regelgeving op de handelsvestigingen geschetst. Initiatieven omtrent de hervorming van deze regelgeving moeten echter op federaal niveau worden genomen.

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert : Ik dank de minister voor het uitgebreid en onderbouwd antwoord. Ik stel vast dat het cijfermateriaal niet echt adequaat is en dispaaraat is ingezameld. De regering wil werk maken van een goed statistisch instrumentarium, en dat is een goede zaak.

Aan Mercurius en zijn voorganger liggen goede bedoelingen ten grondslag. Het resultaat blijft echter onder de verwachtingen. Hetzelfde geldt voor de besteding van de SIF-gelden, die daar slechts in beperkte mate voor zijn aangewend. Zo werden alle parkings onder de dijk van Oostende met SIF-gelden aangelegd. Het is jammer dat weinig werd geïnvesteerd in economische activiteiten die tezelfdertijd ook met de centrumfuncties van de steden te maken hebben.

Als ik het over de interministeriële conferentie heb, dan heb ik het over overleg tussen het federale en het gewestelijke niveau. De wetgeving wordt op federaal niveau beheerd, maar heeft enorme gevolgen voor de gewesten. Er moet overleg worden gepleegd om een gelijklopend beleid te kunnen voeren.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, over de toepassing van de economische expansiewetgeving

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, over de economische expansiesteun, zoals deze door de Vlaamse regering wordt gehanteerd

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van de heer Stassen tot de heer Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, over de toepassing van de economische expansiewetgeving, en van de heer Bogaert tot minister Gabriels, over de economische expansiesteun, zoals deze door de Vlaamse regering wordt gehanteerd.

De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mijnheer de minister, de discussie over de expansiesteun is niet nieuw. Ik ben er zelf sinds 1995 mee bezig, maar ik veronderstel dat deze discussie al langer gaande is. Er wordt gevraagd of expansiesteun en steun aan bedrijven effecten heeft. Is expansiesteun conjunctuurondersteunend of conjunctuursturend ? Op het ogenblik dat er zwaar wordt geïnvesteerd en de economie bloeit, is er meer vraag naar expansiesteun. Als de economische conjunctuur verzwakt, is er minder vraag, en kan de overheid dus minder sturend optreden.

Een ander discussiepunt heeft te maken met de bevoegdheidsafbakening in dit land. Enigszins eenvoudig voorgesteld, kunnen we stellen dat alles wat met steunmaatregelen te maken heeft een regionale bevoegdheid is, en dat bijna alle fiscale en parafiscale maatregelen federale bevoegdheden zijn. Zo moet het Vlaams Gewest voor zijn economisch beleid een beroep doen op het federale niveau. Dat speelt ook mee als het over expansiesteun gaat. Men hoort wel eens zeggen dat we wel dit of dat zouden willen doen, maar dat dit niet mag.

Verder zijn er nog beperkingen die door het Europese niveau worden opgelegd, want er zijn Europese kaderrichtlijnen over expansiesteun. Dat speelt bijvoorbeeld ook mee in de discussie die we over Opel hebben gevoerd. Er wordt het strengst toegezien op de expansiesteun aan de automobielsector.

Vlaanderen voelt de noodzaak aan om de expansiesteunreglementering aan te passen. Ik heb het

Stassen

dan vooral over de twee FEERR's : het FEERR-KO en het FEERR-MGO. De discussie is bij het begin van deze zittingsperiode in een versnelling terechtgekomen.

Voor we een discussie kunnen voeren over zin en onzin van de reglementering, moeten we eerst een stand van zaken opmaken over de toepassing van de expansiesteun tot vandaag. Als zich vandaag vertragingen voordoen, dan heeft dat vaak te maken met beslissingen van de vorige regering. De regering moet soms beslissingen nemen over vrij zware dossiers, maar de begrotingsmiddelen volstaan niet. Blijkbaar zijn er meer dossiers goedgekeurd dan budgettair haalbaar was. Ik wil niet natreppen naar de vorige regering, maar vooral een evaluatie maken en daaruit lessen trekken. Dat moet op korte termijn gebeuren, want naar aanleiding van de discussie over de expansiesteun voor de automobielassemblage heeft minister Van Mechelen vorige week gezegd dat het ontwerp van decreet vrij snel aan het parlement zal worden voorgelegd. Daarom gaan mijn vragen over de toepassing in het verleden en de effecten daaromtrent van de expansiesteun uit het FEERR-MGO en het FEERR-KO.

Gezien het feit dat de dossiers vrij traag vorderen, werd hierover reeds jaren geleden beslist en komen ze nu pas in de uitvoeringsfase. Ik had graag de juiste cijfers gekregen. Op welke manier is de overheid binnen de voorziene kredieten gebleven wat betreft het FEERR-MGO en het FEERR-KO ? Was er een over- of onderbenutting binnen de verschillende kredieten ?

Wat zijn de begrotingseffecten ? In het begin werd gezegd dat er meer dan 10 miljard frank was toegezegd bovenop de begrotingsopmaak. Wanneer werden die beslissingen, met grote financiële consequenties, genomen : in 1998, 1999 of 2000 ? Het is belangrijk om weten hoe lang de doorlooptijd is van dergelijke grote dossiers.

Hadden de toegezegde expansiedossiers het effect dat ze conjunctuursturend of conjunctuurvolgend waren ? Deze discussie keert steeds terug als we het over expansiesteun hebben. Ik denk dat dit van belang is gezien de ernstige meeruitgave van de voorbije jaren bovenop de kredieten die werden begroot. We moeten durven nagaan op welke manier deze dossiers effecten hebben gehad. Daar kunnen we waarschijnlijk lessen uit trekken voor de toekomst.

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de minister, de economische expansiewetgeving en de steun die eruit volgt, heeft altijd onder vuur gelegen omdat het gaat over openbare geldmiddelen ter ondersteuning van economische activiteiten. Dit is in feite al een contradictio in terminis in enge zin, namelijk dat overheidsgeld wordt uitgetrokken om de economie te ondersteunen. Vroeger werd er altijd van uitgegaan dat het een sociale dimensie had en dus tewerkstellingssteun zou betreffen. Het is voor Jan en Mien Modaal echter zeer moeilijk te percipiëren dat er honderden miljoenen worden gegeven aan een bedrijf dat amper een maand tevoren of een maand nadien exorbitante winstcijfers toonde. De motiveringsplicht is in dergelijke dossiers dan ook van uitzonderlijk belang. Het kan concurrentievervalsing werken, het kan Europese problemen opleveren en het kan bij de buitenwacht eigenaardig overkomen.

Het bestaand systeem van expansiesteun, zoals ik het heb gepercipieerd vanuit het Vlaams Parlement, werd gewijzigd door de huidige regering omwille van twee pertinente factoren. Een eerste factor was het opschorten van de steun door Europa. Vlaanderen kreeg de opdracht een nieuwe regeling uit te werken om de dossiers uit het beroemde contentieux van november 1998 alsnog op een normale en vlekkeloze manier uit te voeren. Het ging om een niet-onbelangrijk aantal dossiers die nu nog steeds substantieel op de opeenvolgende begrotingen blijven wegen.

Europa besliste ook dat de dossiers uit het verleden, waarvoor nog geen goedkeuring werd verleend, onder de nieuwe regelgeving moesten vallen. Blijkbaar wringt hier het schoentje. Voor Europa is dit een heikel punt. De onderhandelingen tussen Vlaanderen en Europa verlopen daaromtrent vrij moeilijk. Na heel wat besprekingen keurde de Europese Commissie in december 2000, dus meer dan twee jaar na datum, een aangepaste steunregeling goed, doch op de uitdrukkelijke voorwaarde dat ze slechts zou gelden tot uiterlijk 2003. Tegen deze datum moest de Vlaamse regering ook overgaan tot de instelling van een nieuwe expansiewetgeving, een nieuw instrumentarium, eenvoudiger en transparanter en conform de Europese wetgeving betreffende criteria, structuren en indeling. Ter uitvoering van deze Europese eis heeft minister Van Mechelen aan het Vlaams Parlement meegedeeld dat er een nieuw kaderdecreet werd goedgekeurd door de Vlaamse regering waaromtrent momenteel de adviezen worden opgevraagd en dat door het Vlaams Parlement zal worden behandeld.

Bogaert

Een tweede factor was de grondige verbetering van het economische klimaat, vooral in de periode 1999-2000, een economische boomperiode. Toen besliste de regering ten aanzien van de economische expansiesteun een drastisch nieuw beleid te voeren en af te stappen van de bijna Oost-Europese richtlijnen van meer tewerkstellingssteun en over te gaan tot een meer flexibel systeem. De toenmalig bevoegde minister Van Mechelen deelde dit tijdens de begrotingsbesprekingen van eind 2000 mee aan de bevoegde commissie. Er werd voorgesteld de bestaande meertewerkstellingssteun af te schaffen en te vervangen door steun op grond van andere criteria, aangepast aan de 21ste eeuw, zoals opleiding, vorming en ecologie. Dit alles moet gestalte krijgen in het aangekondigde kaderdecreet.

In die tussenperiode, gelet op de contentieux uit het verleden en gelet op het beleid voor de toekomst, is het niet zo gemakkelijk om door de bomen het bos nog te zien. Enerzijds is de Vlaamse regering per definitie verplicht de oude expansiewetgeving nog toe te passen, maar anderzijds moet ze inventief en creatief zijn om de nieuwe wetgeving, die nog moet worden goedgekeurd, reeds toe te passen.

Zoals gezegd blijven de 209 oorspronkelijk door Europa niet-goedgekeurde dossiers substantieel op de opeenvolgende begrotingen wegen. Hieromtrent is uitsluitel nodig. Betekent dit dat de vorige Vlaamse regering in de refertejaren meer economische steun heeft verleend dan de kredieten toelieten, of is dit niet zo? Voor een goed begrip van onderhavige problematiek is het dan ook ten eerste aangewezen dat de huidige regering uitsluitel geeft van de toen genomen beslissingen, de uitwerking ervan en de huidige stand van zaken in de desbetreffende dossiers.

Er bestaat ook heel wat dubbelzinnigheid over een dossier, namelijk het speciaal begrotingsfonds. Het dossier contentieux moet dus dringend geactualiseerd worden, want tegenover alle erkende expansiedossiers stonden of staan vastgelegde kredieten. Die middelen bevinden zich in een speciaal fonds. De gelden eruit worden aangewend op het moment dat een bepaalde investering daadwerkelijk wordt goedgekeurd, uitgevoerd en de administratie overgaat tot betaling. Jaar na jaar worden een aantal vastleggingsmachtigingen cumulatief overgedragen, ofwel omdat men de aangekondigde investering niet uitvoert, ofwel omdat de aanvraag inmiddels is verdwenen. Om allerhande redenen worden

bepaalde dossiers niet uitgevoerd, maar de middelen blijven in een fonds, onbenut en bevroren. Ik vind dat de Vlaamse regering als een bonus pater familias minstens om de zes of om de twaalf maanden het kaf van het koren moet scheiden en het begrotingsfonds adequaat moet aanpassen aan de realiteit.

Het gevoerde beleid is niet eenduidig te omschrijven omdat de Vlaamse regering op twee benen moet stappen, namelijk de oude wetgeving en het aangekondigde kaderdecreet. Daarom ook is de recente economische steun aan de automobielsector eigenlijk een soort constructie sui generis waarbij men vooruitloopt op het kaderdecreet en toch de oude wetgeving wenst toe te passen. Ik verwijs naar de substantiële investeringssteun bij Ford om problemen te vermijden, en de opleidingssteun bij Opel en bij Volvo die deels gegrond is op de beide bestaande wetgevingen.

Mijnheer de minister, in welke mate past de Vlaamse regering de oude economische expansiewetgeving toe en in welke mate wordt er proactief ingespeeld op het nog te behandelen kaderdecreet? Welke definitieve regeling werkten de Vlaamse regering en de Europese Commissie uit ten aanzien van de oude dossiers zonder goedkeuring, die normaliter onder de nieuwe regeling moesten vallen? In welke mate blijven de door de vorige regering toegekende steunmaatregelen wegen op de opeenvolgende begrotingen? Blijven deze dossiers binnen de oorspronkelijk geplande kredieten? Kan de Vlaamse regering uitsluitel geven over de stand van zaken en de rekeningen in de lopende expansiedossiers, zoals deze bij de aanvang van de nieuwe legislatuur werden overgedragen? Is de Vlaamse regering bereid over te gaan tot een uitzuivering en actualisering van het bestaande begrotingsfonds, in plaats van zonder onderzoek jaar na jaar een overdracht te doen van vastleggingsmachtigingen voor investeringen, die nooit worden of zullen worden uitgevoerd of waarvan de aanvrager inmiddels zelfs niet meer bestaat? Welke motivering heeft de Vlaamse regering ingeroepen voor het recent toekennen van economische expansiesteun aan Ford, Volvo en Opel en op welke wetgeving heeft ze zich gebaseerd?

De voorzitter : De heer Van Rompuy heeft het woord.

De heer Eric Van Rompuy : Minister Gabriëls heeft in De Standaard striemende verwijten gestuurd naar de vorige Vlaamse regering. Letterlijk zegt hij : ‘Gedaan met geld te geven aan wie het

Van Rompuy

best kan lobbyen. Het oude expansiebeleid maakte geen onderscheid tussen investeringsprojecten aan KMO's en grote bedrijven, starters of gevestigde waarden. Wie het best kon lobbyen, kreeg geld.'

Ofwel ken ik er niets van, ofwel kent u er niets van, mijnheer de minister, maar bij mijn weten is de expansiesteun altijd voor de helft naar KMO's en voor de helft naar grote ondernemingen gegaan. Dat onderscheid tussen kleine en grote ondernemingen is juist de essentie van de expansiesteun. Er waren incentives voor starters, ecologie, strategisch belang, enzovoort. In 1998 hebben we de basissteun afgeschaft. Vroeger was er 80 percent basissteun, in 1998 was dat nog 5 percent. We hebben toen in de commissie lang gediscussieerd over het toeleveringsbeleid, de overnamesteun, steun bij collectief ontslag en expansiesteun. De vragen van de heer Stassen over de conjunctuuraspecten, de bevoegdheidsafbakening, de Europese richtlijn, enzovoort, zijn toen uitgebreid aan bod gekomen.

Ik wil me als voormalig minister in deze commissie niet verdedigen voor het verleden. Ik vind het echter onaanvaardbaar, mijnheer de minister, dat u de indruk geeft dat de expansiesteun gebeurde met lobbying. De expansiesteun gebeurde op basis van dossiers van ondernemingen die worden ingediend bij de administratie, en op basis van een aantal gedifferentieerde criteria, afhankelijk van de regio, van de Europese reglementering en van het type investering. De administratie werkte dan in volle onafhankelijkheid op basis van de wetgeving. Over de grotere dossiers oordeelde ook de Inspectie van Financiën, en uiteindelijk de ministerraad. Verschillende dossiers die de Inspectie van Financiën negatief heeft geadviseerd, werden opnieuw bekeken.

Mijnheer de minister, die wetgeving is gemaakt in de jaren tachtig door de heren Geens, De Batselier, Van den Brande en mezelf. Dat heeft niets met lobbying te maken. U verspreidt het beeld dat ik een sinterklaas was. Als u werkelijk hebt gezegd wat in die krant staat, vraag ik dat u die verklaringen publiekelijk intrekt. De wetgeving is ingewikkeld en zal dat blijven. Ze kan lineair worden toegepast, maar moet worden georiënteerd. Daardoor zijn incentives altijd selectief.

Als u werkt met een call-systeem, dan zult u moeten kiezen. Nu was het een recht dat was ingeschreven in de wetgeving. Als een expansiedossier aan een aantal criteria beantwoordde, dan werd het goedgekeurd. Als de enveloppe nu op is, dan vallen er goede dossiers uit de boot. U zegt dat de grote

dossiers boven de 25 miljoen euro uit het call-systeem worden gelicht, en dat u zelf dossier per dossier zult afhandelen.

Ik ben ook vragende partij om de wetgeving te herzien. Het gaat over wetten en richtlijnen van 1970, 1979, 1993, enzovoort. Men moet een subsidioloog zijn om daaruit te geraken, want de wetgeving is zeer ingewikkeld, maar het is onaanvaardbaar dat u zegt dat dat vroeger gebeurde op basis van lobbying. Op die manier krijgt de publieke opinie de indruk dat expansiesteun, die nog steeds niet is gewijzigd, een lobbymachine is.

Mijnheer de minister, u zegt dat de expansiesteun moet verdwijnen, dat er lastenverlaging moet komen, dat de tewerkstellingstaks moet worden afgeschaft, dat er afcentiemen op de vennootschapsbelasting moeten komen en dat er meer sectorale steun moet komen. Nochtans wilden we af van die sectorale steun. Een van de belangrijke wensen van deze commissie was om geen sectoren meer te ondersteunen, maar ondernemingen. Vorige week verklaarde u echter fier als een gieter dat u 62 miljoen euro expansiesteun hebt gegeven aan de automobielsector. U zei ook dat een aantal sectoren werd uitgesloten, maar het is de Europese Commissie die steun aan banken, verzekeringen, vastgoed, apotheken, enzovoort, heeft uitgesloten. U geeft de indruk dat wij die wetgeving hebben gemaakt.

Mijnheer de minister, op dit ogenblik beschikt u maar over een vierde van de investeringen in de expansiesteun die gebeurden in de jaren 1998-1999. Ik heb de periode 1998-1999 en de periode 2000 meegemaakt. In die periodes was er een echte boom. Terwijl er vroeger 400 dossiers werden ingediend, zijn dat er nu nog maar 100. Dat verklaart voor een deel waarom daar meer middelen naartoe zijn gegaan. Er was nu eenmaal de wetgeving die u verplichtte aldus te werk te gaan, en men had daar nu eenmaal recht op.

Ik begrijp wel dat er een bepaalde periode ligt tussen de vastlegging en de uiteindelijke uitbetaling, maar ik aanvaard de kritiek niet. Daarom zullen we als fractie meewerken aan de herziening van de betreffende wetgeving.

U moet ook goed beseffen dat er andere Europese bepalingen zijn uitgevaardigd nadat we over de betreffende wetgeving hadden gestemd. Het gevolg daarvan was dat een aantal dossiers getoetst moest worden aan die Europese regelgeving.

Van Rompuy

Ik ben niet het type dat zichzelf wil komen verdedigen. Dat doe ik in de commissie voor Media ook niet. Toch moet het mij van het hart dat ik uw uitspraken een echte schande vind, zeker ten aanzien van het bedrijfsleven. Net alsof de bedrijven moesten lobbyen om expansiesteun te krijgen. U stelt het ook voor alsof ik als een sinterklaas rondliep. Dat heeft gewoon te maken met de wetgeving en – gelukkig ! – met de enorme investeringsboom die we gekend hebben. Het is wel juist dat daardoor achteraf budgettaire complicaties ontstaan zijn. Ik heb echter liever een investeringsboom in Vlaanderen met achteraf wat budgettaire complicaties, dan de huidige situatie waarbij de investeringen aanzienlijk zijn teruggefallen.

Mijnheer de voorzitter, gelieve mij ervoor verontschuldigen dat ik wat te lang aan het woord geweest ben, maar ik vond dat de waarheid verteld moest worden.

De voorzitter : De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de minister, met de problematiek van de expansiesteun begeven we ons steeds op moeilijk en gevoelig terrein. Wie die expansiesteun moet krijgen, is een vraag die reeds in meerdere commissies aan bod is gekomen. In dat verband werd zelfs het woord ‘subsidiologen’ gebruikt en werd verwezen naar het feit dat kleine bedrijven vaak minder gestructureerd zijn of over minder tijd of kennis beschikken om die investeringsaanvragen in goede banen te leiden. Die discussie hebben we reeds in 1998 gevoerd.

Een bijkomend probleem is dat het bedrijfsleven die expansiesteun wel eens beschouwde als een extraatje, dus veeleer als een tegemoetkoming dan als een stimuleren van de investering. De investeringsincentive ging daardoor wat verloren.

Ik vrees dat dit altijd een moeilijke en gevoelige materie zal blijven. U zegt trouwens terecht dat deze investeringsmaatregelen steeds geactualiseerd moeten worden. Expansiesteun is niet iets dat voor twintig jaar wordt vastgelegd.

De uitspraken in de pers mogen niet gedramatiseerd worden. Ik ken de minister voldoende om te weten dat hij de zaken met voldoende objectiviteit bekijkt.

De voorzitter : Minister Gabriels heeft het woord.

Minister Jaak Gabriels : Mijnheer de minister, sta me toe eerst de vragen van de heer Stassen te beantwoorden.

De benutting van de vastleggingskredieten ressorteert onder de controle van de Controleur van de Vastleggingen. De vastlegging van de subsidies inzake de economische expansiewetgeving gebeurt derhalve alleen maar nadat er een gunstig visum werd verleend door de Controleur, waarbij die er nauwkeurig op toeziet dat de vastgestelde budgettaire plafonds niet worden overschreden. In de jaren 1996 tot 1999 en ook daarna kan dan ook van overbenutting van de vastleggingskredieten geen sprake zijn. Aan de andere kant werden telkens alle vastgestelde kredietplafonds voor de economische expansiesteun voor de volle 100 percent benut zodat er dus ook geen onderbenutting heeft plaatsgevonden.

De toenmalige Vlaamse regering en de minister van Economie hebben op 1 november 1998 enkele diepgaande wijzigingen doorgevoerd aan de richtlijnen inzake de economische expansie. Hierbij werd onder meer beslist om de basissteun af te schaffen, behalve voor investeringen in de vroegere mijngemeenten. De ondernemingswereld heeft op deze voorgenomen wijzigingen geanticipeerd en massaal aanvragen tot toepassing van de expansiewetgeving ingediend voor het in voege treden van deze nieuwe richtlijnen. Zo werden in de maand oktober 1998 in totaal 2.030 aanvragen ingediend door kleine en door middelgrote ondernemingen, zijnde circa 30 percent van de totale instroom voor 1998. Deze extra hoge piek in de instroom had uiteraard ernstige gevolgen op de daaropvolgende jaren. Enerzijds werd de administratie extra zwaar belast met de verwerking van deze dossiers, anderzijds was er ook de budgettaire impact op de volgende begrotingsjaren. Op de dossiers die werden ingediend in 1998 werden beslissingen genomen met een budgettaire impact van 359.907.004 euro. Hiervan werd in 1999 circa 52 percent toegekend en in 2000 ruim 32 percent.

Van half mei 1999 tot begin juli 1999 werd een sperperiode ingelast door de toenmalige Vlaamse regering, in die zin dat geen beslissingen werden genomen met belangrijke budgettaire implicaties. Overeenkomstig deze sperperiode werden dan ook geen belangrijke beslissingen inzake de economische expansiesteun genomen.

Op de vraag of de input van overheidsmiddelen in de bedrijven via de mechanismen van de economische expansieregeling een sturend dan wel een conjunctuurvolgend effect had, kan ik antwoorden

Gabriels

door te citeren uit de conclusies van een studie die in opdracht van mijn voorganger, minister Van Mechelen, werd uitgevoerd door professor Konings. Het onderzoek handelde over de doeltreffendheid van de expansiesteun. In zijn rapport stelt hij dat 'de voornaamste bevindingen van deze studie als volgt kunnen worden samengevat : basissteun, tewerkstellingssteun en steun in het kader van het strategisch en regionaal belang hebben een positief effect op de tewerkstelling, de omzet en de toegevoegde waarde van de gemiddelde onderneming.' Uit deze studie is dus naar voren gekomen dat de transfer van expansiesteun naar de bedrijven wel degelijk positieve effecten op de Vlaamse economie heeft gehad.

Het past ook te citeren uit het jaarverslag van 1999 van de afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid bij de administratie Economie. Op pagina 27 van dat verslag staat dat 'een daling van het aantal positief besliste dossiers [in 1999], een daling van de aanvaarde investeringen, een stijging van het gemiddelde steunpercentage en een toename van de verwachte bijkomende tewerkstelling wijzen op een meer selectieve toekenning van de investeringssteun : minder investeringen die meer steun krijgen en aanleiding geven tot een grotere bijkomende tewerkstelling.'

Een en ander leidt tot de conclusie dat de toegezegde expansiesteun wel degelijk een sturend effect heeft, alhoewel het conjunctuurgevoelige aspect uiteraard steeds aanwezig was. Hoe beter de conjunctuur, hoe beter het investeringsklimaat, dus hoe meer aanvragen voor expansiesteun op deze investeringen worden ingediend, en hoe meer expansiesteun werd toegekend.

Het is onder meer, doch niet uitsluitend, om aan de nadelen van de conjunctuurgevoeligheid en van de budgettaire onbeheersbaarheid te verhelpen, dat in het kader van het vernieuwd economisch beleid eerlang een aanvang zal worden gemaakt met het systeem van het toekennen van investeringssteun op afroep, met wedstrijdformule, tot uitputting van de vooraf vastgestelde budgettaire enveloppe. We voeren trouwens ook met de ondernemingsorganisaties gesprekken om, in afwachting van de goedkeuring van de nieuwe regelgeving, over de uitvoeringsbesluiten van gedachten te wisselen.

Mijnheer Bogaert, de Vlaamse regering past op dit moment de oude economische expansiewetgeving toe in afwachting van de goedkeuring van de nieuwe regeling betreffende het economisch ondersteu-

ningsbeleid, definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering op 8 mei jongstleden en ingediend bij de bevoegde commissie van het Vlaams Parlement. De nieuwe voorstellen, die het voorwerp uitmaken van besprekingen tussen de administratie en het kabinet, passen in dit nieuwe decreet en zijn geënt op de Europese verordeningen en richtlijnen die de structuur van het kaderdecreet bepalen. Zowel de oude richtlijnen als de nieuwe voorstellen van regelgeving houden rekening met het Europees kader. Essentieel is evenwel dat de methode wijzigt om steun aan ondernemingen toe te kennen. Zo past de maatregel van de opleidingscheques in de Europese regelgeving. In tegenstelling tot vroegere maatregelen, zoals Vlamivorm, is de steunmaatregel anders opgebouwd : proactief, vraaggestuurd, met respect voor de principes van administratieve vereenvoudiging en met toepassing van de beschikbare internettechnologie.

De nieuwe voorstellen, waarvan reeds een tip van de sluier werd opgelicht in mijn beleidsbrief 2002, houden maximaal rekening met deze principes, principes die daarenboven ook ten grondslag liggen van het nieuwe decreet : nauwe aansluiting bij het Europees referentiekader, maximale transparantie en vereenvoudiging van de regelgeving, toekomstgerichte regelgeving met optimalisatie respectievelijk uitzuivering van het bestaande instrumentarium.

De definitieve regeling werd goedgekeurd door de Vlaamse regering in de nieuwe richtlijn MGB 3.4 ter uitvoering van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie voor steun aan ondernemingen in regionale ontwikkelingszones. Met deze richtlijn kwam een eind aan de discussie met de Europese Commissie en werd het standpunt van Europa in de Vlaamse regelgeving omgezet. Wat de oude dossiers zonder goedkeuring betreft die normaal onder de MGB 3.4 moesten vallen, moet een onderscheid worden gemaakt tussen dossiers die werden ingediend vóór 1 januari 2000 en degene die na 1 januari 2000 werden ingediend. Vanaf 1 januari geldt immers de nieuwe steunkaart. Dit heeft tot gevolg dat bedrijven die een dossier indienden vóór 1 januari 2000, maar waarvan de beslissing om budgettaire redenen nog niet was genomen voor die periode, onder de toepassing van de nieuwe steunkaart vallen. Aangezien de oude en nieuwe steunkaart niet identiek zijn, had dit tot gevolg dat ondernemingen uit de boot vielen en geen aanspraak meer konden maken op investeringssteun bij toepassing van de wet van 1970.

Gabriels

Dossiers die werden ingediend vóór 1 januari 2000, werden afgehandeld overeenkomstig het met Europa bereikte akkoord. Indien het Vlaams Gewest vóór 1 januari 2000 een zogenaamde 'letter of intent' naar de onderneming heeft verstuurd, mag die worden beschouwd als een beslissing tot toekenning van steun, op voorwaarde dat ze voldoende duidelijk is geformuleerd om naar Belgisch recht in hoofde van de onderneming een recht op regionale steun te creëren. Voor 16 van de per 1 januari 2000 hangende dossiers heeft de toenmalige Vlaamse minister van Economie een 'letter of intent' afgeleverd. Ze werden bij beslissing van de Vlaamse regering van 11 januari 2002 bekrachtigd, en vertegenwoordigden een geraamd investeringsbedrag van maximaal 389.075.753 euro en een geraamde steun van in totaal maximum 42.068.051 euro.

Deze dossiers werden afgewerkt overeenkomstig de MGB 2 of de richtlijnen MGB 3, naargelang de bepaling van de 'letter of intent' en inclusief de toen geldende regionale steunkaart en met volgende modaliteiten : de exportsteun werd geschrapt vermits die steunmaatregel niet verenigbaar is met de Europese regelgeving ; de steun voor 'tools at vendor' werd geschrapt vermits deze steunmaatregel niet verenigbaar is met de Europese regelgeving ; de vrijstelling van de onroerende voorheffing is opgeschort omdat deze steunmaatregel pas kan worden toegekend nadat de Europese Commissie haar onderzoek naar steunintensiteit van deze maatregel zal hebben afgesloten. Voor het behandelen van de subsidiabele investeringen kan tot maximaal 12 maanden voor de registratiedatum van de steunaanvraag worden teruggegaan. Tevens besliste de Vlaamse regering de uitbetalingsprocedure voor deze dossiers te versnellen om de vertraging die was opgelopen door de opschorting van de richtlijnen voor de getroffen ondernemingen, te compenseren.

De dossiers waarvoor geen 'letter of intent' werd afgeleverd, werden afgehandeld met toepassing van het beginsel van de non-retroactiviteit en met toepassing van de nieuwe steunkaart. Op het eerste principe werd tijdens de onderhandelingen met de Europese Commissie een toegeving bekomen die inhoudt dat het beginsel van de non-retroactiviteit wordt nageleefd als bewezen is dat de onderneming vóór de start van de investering een schriftelijke vraag over het bekomen van steun heeft ingediend bij een zogenaamde preloket. Het gaat hierbij om de dienst Investeren in Vlaanderen, de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen, de inter-

mediaire banken en leasingmaatschappijen waarvan de rol in het aanvraagtraject geformaliseerd is in een protocol met de Vlaamse overheid, de Vlaamse administratie en de Vlaamse regering.

De volgende oplossing kwam uit de bus. De dossiers die waren ingediend voor 1 januari 2000 konden door volgehouden, strakke onderhandelingen met de Europese Commissie gedeeltelijk worden 'gered'. Op het vlak van de non-retroactiviteit werd een toegeving bekomen : de zogenaamde preloketten hebben voor heel wat getroffen bedrijven soelaas geboden. Voor wat betreft de steunkaart kon gedeeltelijk een oplossing worden gerealiseerd via het principe van de 'letter of intent'. De Europese Commissie was echter niet bereid om de toepassing van de oude steunkaart op alle dossiers die waren ingediend voor 1 januari 2000 toe te laten. Zij handhaaft haar standpunt dat deze steunkaart moet worden toegepast wanneer het dossier wordt goedgekeurd, en niet wanneer het wordt ingediend. Voor de dossiers die zijn ingediend na 1 januari 2000 gelden de nieuwe richtlijnen MGB 3 en 4 zoals ze zijn gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 februari 2002.

Op uw derde vraag kan ik antwoorden dat de door de vorige regering toegekende steunmaatregelen vooral waren geïnspireerd door toenemende verstrenging en selectiviteit. Zo werden eind 1998 de richtlijnen die van toepassing zijn op kleine ondernemingen aangepast. De belangrijkste wijziging was het schrappen van de basissteun van 2 percent en het introduceren van 2 percent extra steun bij een omzetting van meer dan 25 percent. Alhoewel deze maatregel een besparend effect had moeten hebben omdat de steun ten dele aan voorwaarden werd gebonden, werd dit besparend effect in een eerste – lange – fase tenietgedaan door het anticiperend gedrag van de ondernemingen.

Zodra een verstrenging wordt aangekondigd, ook al is die nog niet effectief in werking getreden, anticiperen bedrijven daarop door massaal dossiers in te dienen zodat zij nog kunnen genieten van het vroegere, gunstiger subsidieregime. Dit open-end-systeem resulteerde tijdens de begrotingscontrole 2000 in een aanzienlijk toename van aanvragen van expansiekredieten. Men wou de opgelopen achterstand wegwerken door de behandelingstermijn tot aanvaardbare proporties terug te dringen. Het doel was het aantal dossiers te verminderen tot 1.000 voor de kleine ondernemingen en 125 voor de middelgrote en grote ondernemingen.

Eind april zagen de resultaten van de inhaaloperatie er als volgt uit. Voor de kleine ondernemingen

Gabriels

bedraagt de stock 1.133 dossiers, wat betekent dat de vooropgestelde doelstelling bijna is gerealiseerd. Nog voor de zomervakantie zal het doel van maximaal 1.000 worden gerealiseerd. Vergeleken met de piek van 4.266 dossiers van juni 2000 betekent dit dat de administratie op twee jaar tijd een achterstand ten belope van meer dan 3.000 dossiers heeft weggewerkt. De inhaaloperatie verliep zo goed dat de budgettaire meerinschrijvingen in de begroting 2000 en 2001 volledig zijn aangewend. Ik meen dan ook te mogen stellen dat de inhaaloperatie volledig is geslaagd.

Voor de middelgrote en grote ondernemingen werd de inhaaloperatie fel gehypothekeerd door de opschorting van de MGB 3-richtlijnen. Gedurende een zeer lange periode bleef het aantal dossiers rond de 500 tot 600 stuks hangen. De administratie had evenwel de dossiers al beslissingsrijp gemaakt, in afwachting van de afronding van de onderhandelingen met de Europese Commissie. Het aantal dossiers piekte in de zomer van 2001 nog tot bijna 650. Vandaag bedraagt de stock 229 dossiers. In een jaar daalde het aantal dossiers met meer dan 400 eenheden. Mijn politiek overleg met Europees Commissaris Mario Monti van 12 september 2001 zorgde voor een doorbraak die de weg vrijmaakte voor het gestaag wegwerken van de dossiers die werden ingediend in regionale ontwikkelingszones.

Zowel naar aanleiding van de begrotingsopmaak als naar aanleiding van de begrotingscontrole wordt het bestaande begrotingsfonds uitgezuiverd en geactualiseerd. Ik betwist de bewering dat er zonder onderzoek en jaar na jaar opnieuw een overdracht gebeurt van vastleggingsmachtigingen voor investeringen die nooit worden of zullen worden uitgevoerd of waarvan de aanvrager inmiddels niet meer bestaat.

Het is wel correct te stellen dat voor het FEERMGO zowel in de begroting 2000 als in de begroting 2001 een begrotingsruiter is ingeschreven om het niet-aangewende saldo aan vastleggingsmachtigingen te recupereren. Dat ligt voor de hand. Er was een politiek akkoord om de achterstand weg te werken en om hiervoor in de begrotingen 2000 en 2001 de nodige middelen in te schrijven. Aangezien deze middelen niet konden worden gebruikt zolang de Europese Commissie geen groen licht had gegeven voor de problematiek van de wet-70-dossiers moest het dreigend budgetverlies via deze begrotingsruiters teniet worden gedaan. Zonder begrotingsruiters zou het krediet worden geschrapt,

waardoor op het ogenblik van deblokkering van de wet-70-dossiers onvoldoende middelen aanwezig zouden zijn om de dossiers effectief vast te leggen.

Er moet aangestipt worden dat de door de Vlaamse regering overwogen beslissing tot toekenning van steun aan Ford, Opel en Volvo afhankelijk is van de goedkeuring door de Europese instanties. De motivering voor het toekennen van steun aan die constructeurs is van strategische aard: het op lange termijn bestendigen van de aanwezigheid van de automobielsector in Vlaanderen. Zij is het eerste concrete resultaat van de rondetafelconferenties die met de betrokken sector zijn gehouden. Voor de wettelijke basis van de investeringssteun kunnen we niet teruggrijpen naar de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie. In artikel 10 is immers bepaald dat de tegemoetkomingen 'uitgevoerd in de ontwikkelingszones rechtstreeks moeten bijdragen tot het creëren van nieuwe activiteiten en arbeidsplaatsen, of het nu gaat om nieuwe ondernemingen of om de uitbreiding van bestaande ondernemingen.'

Het decreet van 15 december 1993 tot bevordering van de economische expansie in het Vlaams Gewest, meer in het bijzonder artikel 17, staat de Vlaamse regering toe om, onverminderd de bepalingen van artikel 6 van het decreet, af te wijken van de beperkingen op de tegemoetkomingen zoals bepaald in hoofdstuk II voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen die zijn gevestigd of zich vestigen in een ontwikkelingszone, overeenkomstig de beschikkingen van de Europese Commissie. In de memorie van toelichting bij artikel 17 staat dat de Vlaamse regering een bijkomende impuls kan geven aan de economische expansie in de door de Europese Commissie erkende ontwikkelingszones. Ten aanzien van kleine, middelgrote en grote ondernemingen die zijn gevestigd in ontwikkelingszones en die een inspanning leveren op het vlak van de economische expansie kan daarom worden afgeweken van de beperkingen die aan de tegemoetkoming worden gesteld, onder meer inzake de omvang van de steun. Deze afwijking moet in overeenstemming zijn met de beslissingen van de Europese Commissie, tenzij bij toepassing van artikel 8 de maximale steunequivalenten die zijn bepaald in artikel 16, worden gerespecteerd.

De vereiste van de tewerkstellingstoename in regionale ontwikkelingszones moet worden beschouwd als een beperking zoals die in de memorie van toelichting is bedoeld. Bijgevolg kan de Vlaamse regering van deze beperkingen afwijken, als zij natuurlijk in overeenstemming is met de beschikking van de Europese Commissie. De basis voor de

Gabriels

opleidingssteun is artikel 6 van het decreet van 15 december 1993 tot bevordering van de economische expansie in het Vlaams Gewest, in combinatie met artikel 17 van het decreet voor Ford Genk en verordening nummer 68/2001 van de Europese Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op opleidingssteun. In alle gevallen moet rekening worden gehouden met de geldende Europese multisectorale en sectorale richtlijnen.

Mijnheer Van Rompuy, we hebben bij Europees Commissaris Monti gepleit voor een ruime toepassing van wat reeds was toegekend in het verleden. Tijdens deze besprekingen werd ons op het hart gedrukt te streven naar een objectief expansiesteunbeleid in de plaats van een lobbybeleid. Ik zeg niet dat u of bedrijven hebben gelobbyd, maar dat het systeem zoals het bestond ertoe aanleiding zou kunnen geven, zeker als men werkt met een verklaring van goedkeuring zonder dat er al rechtstreeks een dossier is ingediend, de zogenaamde 'letters of intent' die duidelijk in een bepaalde richting wijzen. Ik zeg niet dat u dat hebt gedaan of de wet hebt overtreden. Ik heb dat nergens verklaard. Ik heb alleen gezegd dat het systeem er aanleiding toe kan geven en dat men niet kan werken met 'letters of intent'.

Ik heb me er trouwens ook ten opzichte van de Vlaamse regering toe verbonden om niet meer met dit systeem te werken, maar met concrete dossiers die worden ingediend en bovendien om de ruimte tussen het indienen van het dossier en de goedkeuring ervan te verkleinen. Zodoende kunnen we snel tot een efficiënte besluitvorming komen. De eerste dossiers die ik op die wijze heb laten indienen, hebben op drie maanden tijd reeds een fiat gekregen. We moeten onze administratie feliciteren voor de enorme inspanningen die worden geleverd in het streven naar een meer objectief systeem.

U probeert in vraag te stellen of een objectief systeem zoals wij dat voorstellen, wel haalbaar is, waarbij u verwijst naar voorstellen die gedaan zijn. We zijn volop bezig een deel van de expansiesteun op een objectieve basis vast te stellen en toegankelijk te maken. Dit kan via algemene lastenverlaging, maar u weet dat we hiervoor niet bevoegd zijn. We zoeken nu naar een systeem dat op ongeveer hetzelfde zou neerkomen. Daar zijn we nog altijd mee bezig.

Ik heb ook niet gezegd, zoals in de krant staat, dat we de ecosituatie verlaten. Ik heb aangegeven, op

verzoek van interpellaties, dat het bijvoorbeeld mogelijk moet zijn om bij het probleem voor de fruit-, groenten- en textielsector in Kortrijk en Waregem, op het zogenaamde sokkelwater te anticiperen. We zijn ernaar op zoek, maar er zal altijd een deel voor strategische doeleinden beschikbaar moeten blijven.

Dat de investeringen zijn teruggevallen is duidelijk. We werken nu ook aan de eenmaking van de diensten van Export Vlaanderen, Dienst Investeren in Vlaanderen enzovoort om ons imago ten aanzien van de buitenwereld te verbeteren. We zullen hierover vrijdag op de ministerraad een definitieve beslissing nemen, en later ook in het Vlaams Parlement. We hebben daarover in de commissie voor Buitenlandse Betrekkingen reeds een uitvoerig debat gevoerd. De algemene instemming van meerderheid en oppositie over alle partijgrenzen heen is vrij positief te noemen. We zullen proberen om, gezien het minder gunstige investeringsklimaat de economie, de investeringen en het daarmee samenhangende exportgegeven zo efficiënt mogelijk aan te zwengelen om ons imago te verbeteren.

U betwist of het call-systeem wel toepasbaar is. Met de ondernemingsorganisaties zullen we zoeken naar een objectivering. Indien we het call-systeem laten vergezellen van een uitgebreidere communicatie vooraf, ben ik ervan overtuigd dat dit kan werken. Ik heb ook in mijn Actieplan Ondernemen uitdrukkelijk gesteld dat ik vraaggestuurd in plaats van aanbodgestuurd wil werken. Het heeft immers geen zin om geld in een bepaald fonds te hebben als het niet wordt gebruikt. Ik denk dat het vraaggestuurd gegeven nog altijd een grotere efficiëntie heeft. U verwijst wel naar dossiers boven de 25 miljoen euro, maar dat betekent dat er nog altijd strategische dossiers zijn die men op een andere wijze moet invullen.

U beweert dat het niet goed zou zijn de automotive sector te behandelen, maar het was broodnodig een signaal te geven aan deze sector omwille van een dalende verkoop van producten die in Vlaanderen worden afgeleverd, en het zwakke gegeven dat er geen enkel hoofdkwartier in Vlaanderen is gelegen. Dit wordt ook onderschreven door mensen die niet in Vlaanderen actief zijn, zoals de heer Dewulf die Nedcar leidt in Nederland en binnenkort het hoofd wordt van de Nederlandse tegenhanger van de LRM. Hij heeft uitdrukkelijk onderschreven dat het signaal dat de Vlaamse regering nu heeft gegeven een duidelijke aanmoediging is voor de hoofdkwartieren. We hebben dat ook ervaren bij de drie assemblagebedrijven die in Vlaanderen actief zijn.

Gabriels

Misschien zult u zeggen dat dit normaal is als ze steun krijgen, maar ik behandel dit liever in een globale context omdat we dan iedereen op een open en transparante wijze kunnen zeggen waarvoor ze in aanmerking komen. Uiteraard is de situatie van Ford anders dan die van Opel en van Volvo omdat de omvang van de investering veel groter is en omdat Ford in een ontwikkelingszone ligt, en de anderen niet. Dat maakt mee het verschil. Ik handel niet individueel met het betrokken bedrijf, mijnheer Van Rompuy, mijn administratie doet dit. Die kan bevestigen dat ik nog nooit heb afgeweken van wat ze heeft voorgesteld. Hoe zou ik een gunstig advies kunnen krijgen van de inspectie van Financiën en van Begroting indien ik niet zou volgen wat de administratie na onderzoek plausibel noemt?

U verwijst naar een tekst in een krant waarin blijkbaar staat dat ik die dossiers persoonlijk zou behandelen. Ik zeg niet dat u dat hebt gezegd, ik zeg alleen dat u dat moet relativiseren. Mijnheer Van Rompuy, ik heb er geen enkele behoefte aan om mijn voorgangers iets te verwijten. Ik heb gezegd dat de procedure van 'letters of intent' betwistbaar is. We moeten proberen de administratie snel te laten werken in functie van de bestaande behoeften.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mijnheer de minister, de administratie heeft inderdaad een huzarenstuk afgeleverd door de dossiers snel af te werken en de ingewikkelde regelgeving en de Europese beperkingen te trotseren. Uw antwoord toont aan dat men sturend kan optreden in de ingeslagen weg van opleidingen voor ecologie, strategische sectoren en meer steun voor starters. Hierin moet de conjunctuur niet worden gevolgd.

Ik heb geen onderscheid gemaakt tussen het systeem van de 'letter of intent' en de goedkeuring van bepaalde dossiers door de Vlaamse regering. Mijnheer de minister, uit uw antwoord heb ik begrepen dat de 'letter of intent' bepalend is voor een goedkeuring. Als een dossier beantwoordt aan de voorwaarden van de wetgeving, wordt er een 'letter of intent' gestuurd.

Minister Jaak Gabriels : Ik wil een misverstand uit de wereld helpen. De 'letter of intent' werd alleen nog gebruikt in onze zoektocht naar objectieve

gronden om bepaalde dossiers uit het verleden door Europa aanvaard te krijgen. Wij passen die 'letters of intent' niet meer toe.

De heer Jos Stassen : Mijn vraag gaat over het goedkeuren van extra dossiers, wat budgettair zwaar weegt. Het is natuurlijk goed begroot en door de begrotingsaanpassing blijft het binnen de kredieten, maar door het systeem van de 'letter of intent', dat nu niet meer wordt toegepast, komen we in een voor deze sector uitzonderlijke situatie terecht, waarbij een dossier wordt goedgekeurd als het voldoet aan de voorwaarden, ondanks de kredieten. Als dit zou worden toegepast in de welzijns-, onderwijs- of cultuursector, dan zouden we een groot budgettair probleem hebben. Dit systeem is niet werkbaar. Weinig andere dan call-systemen komen hiervoor in aanmerking. Anders is het wie eerst komt, eerst maalt.

Minister Jaak Gabriels : We kunnen hier later uitvoeriger over discussiëren. Ik zou willen vragen om deze vraag snel af te werken omdat ik elders nog verplichtingen heb.

De heer Jos Stassen : Ik zal later een vraag indienen over het systeem van de 'letters of intent'.

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de minister, uit uw antwoord blijkt dat dit een zeer ingewikkelde materie is. Het werkbezoek van de commissie aan Opel Belgium te Antwerpen heeft aangetoond dat we in de toekomst een soort blijverssteun zullen moeten uitwerken. Het probleem werd daar ook aangekaart. Opel Antwerpen komt van 10.350 naar 6.500 werkplaatsen, met een grotere omzet. Er is een sociaal akkoord over nog 900 plaatsen die zullen verdwijnen. Dat is nu de tendens. Het bedrijf heeft steun gekregen voor de uitbreiding van de perserij.

De druk van de multinationals zal tegen elkaar worden uitgespeeld. We moeten ervoor opletten dat het nieuwe decreet geen aanleiding geeft tot het creëren van een blijverssteun, waarbij de Vlaamse regering de gevangene wordt van multinationals. In dat geval komen de beslissingscentra ver van ons te liggen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.34 uur.*